

هنجاریابی ابزار غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش

حسین عبدی^{۱*}؛ همایون عباسی^۲؛ معصومه فدایی^۳

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۰۵/۲۴ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۰۸/۱۷)

چکیده

هدف پژوهش حاضر، هنجاریابی پرسشنامه غرور ملی با تأکید بر ورزش است. جامعه آماری، تمامی اساتید و دانشجویان مقطع دکتری رشته‌های تربیت بدنی و سایر رشته‌ها در دانشگاه‌های دولتی گیلان، کرمان، اصفهان، شهرکرد، مشهد، سمنان و کرمانشاه بودند. از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای بر مبنای توزیع جغرافیایی استفاده شد که در نهایت ۳۲۵ نفر به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. از پرسشنامه محقق ساخته با مطالعه مبانی نظری، مصاحبه نیمه‌هدایت شده با اساتید مدیریت ورزشی و علوم اجتماعی در فرایندی اکتشافی تنظیم و با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی، ۷۱ گویه در قالب هفت عامل غرور فرهنگی و ادبی (۱۲ گویه)، غرور ناشی از تمدن (۸ گویه)، غرور نظامی (۱۴ گویه)، غرور سیاسی (۱۰ گویه)، غرور علمی (۸ گویه)، غرور اقتصادی (۵ گویه)، غرور ورزشی (۱۴ گویه) طبقه‌بندی شدند. ثبات درونی در مطالعه مقدماتی با استفاده از نظرخواهی از ۵۰ نفر از نمونه‌ها انجام، سپس آلفای کرونباخ $\alpha = 0.79$ برای پرسشنامه به دست آمد که پایایی پرسشنامه را تایید کرد. برای روایی سازی نیز از تحلیل عاملی تاییدی با استفاده از نرم‌افزار لیزرل استفاده کردیم. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که پرسشنامه حاضر ابزار مناسبی برای سنجش غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش است. همچنین، مدل نهایی پژوهش نشان داد که غرور نظامی و علمی از دیدگاه پاسخ‌گویان دارای اولویت اول و دوم، غرور ورزشی دارای اولویت پنجم و غرور اقتصادی دارای اولویت آخر است. پیشنهاد می‌شود، پژوهشگران در پژوهش‌های آینده به استفاده از این پرسشنامه در نمونه‌های مختلف و بزرگتر بپردازند.

واژگان کلیدی: هویت ملی، غرور ملی، ورزش، تحلیل عاملی

۱. استادیار دانشگاه رازی کرمانشاه (نویسنده مسئول) eydihosseini@gmail.com

۲. استادیار دانشگاه رازی

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه رازی کرمانشاه

جوامع است که در این باره، بالاترین سطح هویت جمعی در هر جامعه هویت ملی آن جامعه است. این احساسات ملی به یک کشور خاص محدود نمی‌شود؛ بلکه درون همه ملت‌ها دیده می‌شود. اهمیت این موضوع به حدی است که هر ملت قلمرو خود را در شرایطی هم برای خود و هم در ارتباط با دیگران تعریف می‌کند. از طرفی، هویت ملی به قدرت یک-پارچه که بر اساس آن روابط افراد یک ملت به مثابه اعضای یک خانواده شکل گرفته است، اشاره دارد (اسمیت و کیم، ۲۰۰۶: ۱۲۷). هویت ملی با بهره‌گیری از توانایی‌های نمادین مانند زبان، دین، گذشته تاریخی، منافع مشترک وفاق اجتماعی و همبستگی ملی را تقویت می‌کند. به علاوه باعث ایجاد آگاهی ملی و جهت‌دهی به زندگی اجتماعی می‌شود. ملی‌گرایی، نوعی آگاهی جمعی است، یعنی آگاهی به تعلق به ملت که آن را «آگاهی ملی» می‌نامند که اغلب، پدیدآورنده حس وفاداری، شور و دل‌بستگی افراد به عناصر تشکیل‌دهنده ملت (نژاد، زبان، سنت‌ها و عادت‌ها، ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی) و به طور کلی فرهنگ است. ملی‌گرایی از سه مؤلفه تعلق ملی، غرور ملی و ارتباط با هم‌وطن تشکیل شده است (احمدی، ۱۳۸۶: ۸۶؛ غفوری و همکاران، ۱۳۹۰).

بنابراین، غرور ملی نه فقط یکی از ویژگی‌های اصلی هویت ملی است؛ بلکه یکی از ارکان اصلی هویت ملی را نیز شکل می‌دهد (مظاهری و همکاران، ۲۰۰۹: ۳۳۹)؛ از طرف دیگر، غرور ملی، سازه‌ای چندبُعدی است که در هر کشوری به واسطه شرایط منحصر به فرد تاریخی و اجتماعی آن شکل می‌گیرد که با موقعیت‌های ویژه مملکتی پیوندی عاطفی دارد. همچنین، غرور ملی مانند یک طیف عمل می‌کند که ممکن است بسیار شدید باشد. به گونه‌ای که به سمت گرایش‌های ناسیونالیستی و شوونیستی^۶ گام بردارد و منجر به گرایش‌های جنگ طلبانه و بیگانه‌هراسی شود. گاهی هم ممکن است غرور ملی آن قدر پایین باشد که خود عاملی در ایجاد احساس یأس و خودباختگی ملی در بین مردم جامعه شود. همچنین باعث بی‌انگیزگی و عدم مشارکت فعال مردم شود و سرانجام اینکه غرور ملی می‌تواند حالتی از اعتدال به وجود آورد. در این حالت، فرد هم نسبت به مملکت خود احساس غرور می‌کند،

مقدمه

اگرچه غرور ملی اغلب در زمینه موفقیت ورزشی مورد بحث است؛ ولی هیچ تعریف منسجم و واحدی از این وضعیت وجود ندارد. در یک تعریف نسبتاً دقیق، از غرور ملی به مثابه یک طبقه‌بندی گسترده شامل پدیده‌هایی مانند پاسخ عاطفی مردم، دامنه‌خشونودی، قضاوت‌های جهانی، رضایت از زندگی و پیشرفت‌های ملی بیان شده است. دینر^۱ (۱۹۹۴) بیان می‌کند که این مفهوم دو جزء مشخص عاطفی و شناختی دارد، که بُعد عاطفی اشاره به عاطفه مثبت و منفی دارد و ارزیابی لذت-باورانه است که به وسیله عواطف و احساسات هدایت شده، در حالی که بخش شناختی ارزیابی مبتنی بر اطلاعاتی از نحوه زندگی تا اندازه‌گیری انتظارات شخص و شبیه یک زندگی ایده‌آل پیش‌بینی شده است (هالمن و همکاران، ۲۰۱۳: ۲۲۶). براساس نظریه ویرولی^۳ (۱۹۹۵) غرور ملی مفهومی با دو ظرفیت متفاوت مثبت و منفی است. غرور ملی مثبت یا همان میهن پرستی به توسعه اشکال شهروندی و سیاست‌های باز توزیعی در جامعه کمک می‌کند. بین اقلیت‌های قومی و فرهنگی یک پارچگی ایجاد می‌کند. باعث گسترش مشارکت مدنی می‌شود و نیاز جوامع امروز را به شهروندانی متعهد و فعال را فراهم می‌آورد. در مقابل، غرور ملی منفی یا همان-ناسیونالیسم، می‌تواند ضمن ایجاد هماهنگی و مشارکت منفعلانه در بین اعضای ملت، عاملی در توسعه سیاست خارجی تجاوزکارانه، نپذیرفتن ضعف‌ها و نارسایی‌های کشور و خصومت با سایر دولت‌ها و ملت‌ها شود.

از طرف دیگر، هویت اجتماعی^۴ هر فرد به هویت فردی و جمعی تقسیم شده است (مظاهری و همکاران، ۲۰۰۹: ۳۳۹)؛ هویت اجتماعی فرد اشاره به ویژگی‌ها و اعتقادات وی و یا از طریق تعاملات اجتماعی و عضویت در گروه به دست می‌آید. بنابراین، با توجه به وجود گروه‌های مختلف در هر جامعه، هویت‌های جمعی مختلفی وجود دارد. در تعریفی ساده، هویت جمعی مجموعه‌ای از صفات و ویژگی‌های متمایز یک گروه اجتماعی و یا جامعه‌ای از دیگر گروه‌ها اجتماعی یا

1. Diener
2. Hallmann et al
3. Viroli
4. Social Identity

5. Smith & Kim
6. Shovonisti

شادی بیشتر می شود. از طرف دیگر، تاپیک و کواکلی^۶ (۲۰۱۰) نشان دادند که برای کشورهای کوچک با جمعیت کم و احتمالاً بودجه اندک ورزش قهرمانی، احتمال کسب موفقیت‌های بین‌المللی ورزشی و تجربه موفقیت‌های شادی-بخش غرور ملی بسیار کمتر خواهد بود. مردم در سراسر جهان از توسعه اقتصادی، هنر و ادبیات و ورزش، احساس غرور ملی دارند که این برخلاف بسیاری از فرضیه‌های جهانی شدن است. بنابراین، غرور در اقتصاد بیشترین تنوع، و غرور در علم نیز تا حد زیادی دارای تنوع در میان ملت‌ها است، در حالی که غرور در هنر و ادبیات و ورزش کمتر است.

از طرف دیگر، عملکرد قهرمانان نخبه ورزشی و موفقیت آنها و از طرفی پیامدهای این موفقیت در سطح ملی و بین‌المللی، از موضوع‌های اساسی در پژوهش‌های جامعه‌شناسی و مدیریت ورزشی است. در این ارتباط، ورزش به مثابه منبع ارزان، جذاب، لذت‌بخش و انعطاف‌پذیری شناخته شده است که از آن برای رسیدن به اهداف داخلی و بین‌المللی استفاده می‌شود. از طرف دیگر، این حوزه هنوز ناشناخته است و اینکه چه قشرهایی از افراد در جامعه بیشتر به سمت این حوزه تمایل نشان می‌دهند و از موفقیت‌های ورزشی چه گروه‌هایی بیشتر احساس غرور و شادی می‌کنند، هنوز کاملاً شناخته نشده است. پژوهش‌های مختلف نشان داده است که متغیرهای اجتماعی - فردی مانند جنسیت، سن، تحصیلات، و ملیت بر غرور و هویت ملی مؤثر هستند. همچنین، عوامل تعیین‌کننده سطح کلان مانند اندازه یک کشور، میزبانی رویدادهای مهم و موفقیت تیم‌ها و ورزشکاران در حوزه ورزش نیز تأثیرگذار هستند. (ایوانز و کلی، ۲۰۰۳: ۲۳۵).

دی بوسچر و همکاران^۷ (۲۰۰۹) عنوان کردند که ورزش قهرمانی بر غرور ملی، اعتبار بین‌المللی، ایجاد نشاط در جامعه، توسعه ورزش و افزایش محبوبیت ورزش مؤثر است. از طرف دیگر، کاوتسوس و مانسکی^۸ (۲۰۱۰) گزارش کردند که میزبانی یک رویداد بزرگ ورزشی باعث افزایش میزان شادی و نشاط در جامعه خواهد شد. همچنین، درجه و میزان شادی و نشاط، بستگی به سطح برگزاری رویداد یعنی ملی، منطقه‌ای یا

هم برای دیگر ملت‌ها احترام قایل است و هم اجازه نمی‌دهد غرور بیجا نسبت به مملکتش، مانع از آن شود که ضعف‌ها و نارسایی‌های جامعه را ببیند. چنین احساس میهن‌دوستانه ناشی از غرور ملی، پدیدآورنده احساس تعهد به ملت می‌شود و مشارکت افراد میهن‌دوست را در امور جامعه به دنبال دارد. با توجه به مباحث مطرح‌شده در زمینه غرور ملی و اتفاق نظر اکثر نظریه‌پردازان این حوزه، در یک جمع‌بندی، غرور ملی را می‌توان به دودسته رویکرد ناسیونالیستی (وفاداری غیر انتقادی و احساسی به ملتی و دیدگاه خصمانه به دیگر ملت‌ها) و رویکرد میهن‌دوستانه (وفاداری انتقادی و عاقلانه به ملتی، آن هم بدون دیدگاه خصمانه به سایر ملت‌ها) تقسیم کرد (هاشمیان فر و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۳).

غرور ملی را می‌توان از جنبه‌های غرور فرهنگی، غرور تاریخی و غرور سیاسی - اقتصادی جامعه بررسی کرد که غرور ملی به احساسات میهن‌پرستی و ناسیونالیسمی مربوط است و میهن‌پرستی عشق به یک کشور یا وفاداری به کشور محسوب می‌شود (اسمیت و جارکو^۱، ۱۹۹۸: ۲۳).

دوپونا و کواکلی^۲ (۲۰۱۰: ۳۷۱) به بررسی ارتباط بین ورزش و هویت ملی در اسلونی پرداختند. یافته‌ها نشان داد که ورزش عامل موثری در شکل‌گیری و توسعه هویت ملی در شهروندان این کشور است.

ایوانز و کلی^۳ (۲۰۰۲) در تحلیل مقایسه‌ای بیست و چهار کشور نشان دادند که ساکنان بسیاری از کشورها غرور ملی را از طریق موفقیت‌های ورزشی، پیشرفت علمی، تکنولوژی، هنر و ادبیات تجربه کردند. در سال‌های اخیر، موور^۴ (۲۰۱۲) در پژوهشی بین‌المللی از طریق خبرگزاری بی بی سی^۵ نشان داد که اکثر ساکنان هژده کشور از بین بیست و کشور مورد مطالعه، عملکرد قهرمانان ورزشی ملی را در بازی‌های المپیک موجب تقویت احساس غرور ملی محسوب کردند. در این باره، ایوانز و کلی (۲۰۰۲) پیشنهاد کردند که موفقیت بین‌المللی ورزشی برای کشورهای کوچک به نسبت کشورهای بزرگ‌تر موجب ابراز غرور ملی بیشتر و

1. Smith & Jarco
2. Doupona , Coakley
3. Evans and Kelly
4. Mower
5. BBC

6. Topic, Coakley
7. DeBosscher et al
8. Kavetsos, Szymanski

اتحادی و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی ویژگی های روان-سنجی و هنجاریابی پرسشنامه فرایند هویت من پرداختند. با استفاده از تحلیل عامل اکتشافی، نتایج نشان داد که سه عامل تعهد، عدم تعهد و اکتشاف به دست آمد. روایی عوامل استخراج شده از طریق ضریب روایی سازه، و اعتبار آنها با روش آلفای کرونباخ (۰/۷۱) محاسبه شد.

با توجه به مسائل مطرح شده، هویت و غرور ملی از جمله موضوعات بین رشته‌ای در جامعه‌شناسی ورزشی و مدیریت ورزشی محسوب می‌شوند و از جمله دلایل مهم مشارکت دولت‌ها در ورزش و به‌ویژه ورزش قهرمانی، کسب افتخار و ایجاد نشاط و شادی در جامعه و به عبارتی تقویت غرور ملی و انسجام ملی در سطح جامعه است. در این راستا، شناخت میزان غرور ملی و شناسایی مهم‌ترین ابعاد آن که باعث تقویت غرور ملی در مردم یک جامعه می‌شود، از اهمیت خاصی برخوردار است که در این بین، شناسایی جایگاه ورزش در بین سایر عواملی که موجب ایجاد غرور ملی در کشور می‌شود، موضوع پژوهش حاضر است که در راستای دستیابی به این مهم، وجود پرسشنامه مناسب ضروری است. از طرف دیگر، با توجه به اینکه تحلیل عاملی تأییدی رویکردی مدلیابی برای مطالعه سازه‌های فرضی است که با استفاده از نشانگرهای مختلف که می‌توان آن را مشاهده کرد، به این امر صحه می‌گذارد. زمانی که ساختار روابط بین متغیرها از قبل موجود باشد، از روش تحلیل عاملی تأییدی استفاده می‌شود. بنابراین، برعکس تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی به کشف ساختار عاملی نمی‌پردازد؛ بلکه به تأیید و بررسی جزئیات ساختار عاملی فرض شده می‌پردازد (کلاین، ۲۰۱۰)؛ با توجه به فقدان ابزار مناسب برای سنجش غرور ملی با تمرکز بر جایگاه ورزش و از طرفی، فقدان پژوهش‌های کافی در سطح کشور در مورد سنجش میزان و ابعاد غرور ملی، پژوهش حاضر به هنجاریابی پرسشنامه غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش از منظر نخبگان علمی جامعه پرداخت.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر اکتشافی و پیمایشی است و از لحاظ هدف در زمره تحقیقات کاربردی قرار دارد. جامعه آماری پژوهش اساتید و دانشجویان (مقطع دکتری) تربیت بدنی و سایر رشته‌های دانشگاه‌های دولتی کشور بودند. با توجه به حجم زیاد

بین‌المللی بودن آن دارد. علاوه بر این، آنها نشاط کوتاه-مدتی را در افراد مشاهده کردند؛ اما هیچ منافع درازمدتی را قبل یا بعد از این رویداد مشاهده نکردند. بنابراین، پیامد مهم رویدادهای ورزشی برجسته، افزایش شادی، نشاط و غرور در جامعه می‌باشد.

پاولوسکی و همکاران^۱ (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان آیا غرور ملی ناشی از موفقیت‌های ورزشی بین‌المللی در ایجاد نشاط و شادابی جامعه مؤثر است یا خیر، پس از بررسی بین-المللی به این نتیجه رسیدند که موفقیت ورزشی بین‌المللی و غرور ملی به تنهایی موجب ایجاد نشاط و شادی^۲ در جامعه نخواهند شد و عوامل دیگری مانند میزبانی رویدادهای ورزشی و توسعه ورزش نیز مؤثر خواهند بود.

غفوری و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهشی به بررسی ملی-گرایی به مثابه انگیزه هواداران تیم ملی فوتبال ایران پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که بین مؤلفه‌های ملی‌گرایی با یکدیگر و رسانه‌های گروهی ارتباط مثبت و معناداری وجود داشت. در رتبه‌بندی مؤلفه‌های ملی‌گرایی به ترتیب غرور ملی، ارتباط با هم‌وطنان، هویت و تعلق ملی رتبه‌های اول تا سوم را داشتند.

چانگ و چو^۳ (۲۰۰۸) در پژوهش خود با عنوان «متغیرهای تعیین‌کننده، تغییرات و پیشنهادات در مورد غرور ملی در کره جنوبی» نشان دادند که مردم کره جنوبی احساس غرور ملی بیشتری در موفقیت‌های ورزشی، تاریخ، علم و فناوری نسبت به سیاست و سیستم‌های رفاه اجتماعی دارند. علاوه بر این، مردم کره جنوبی که جوان‌تر، تحصیلات بهتر و یا دارای درآمد بالاتر بودند، تمایل کمتری به افتخار به کشور، احساسات برتری ملی یا وفاداری به ملت خود دارند.

احمدی (۱۳۸۶) به معرفی مقیاس هویت ملی با تأکید بر هویت ملی شهروندان یاسوج پرداخت. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی پنج‌عامل عضویت در گروه ملی، ویژگی‌های کلی گروه ملی، میراث ملی، دیدگاه دیگران در مورد گروه ملی و دفاع از سرزمین به عنوان زیر ساخت مقیاس هویت ملی شناسایی شدند.

1. Pawloski & Et
2. Subjective Well-being
3. Chung & Choe

۱۰ گویه (۱۹، ۱۷، ۱۶، ۶۷، ۵۹، ۷۴، ۸۱، ۷۹) به دلیل بار عاملی کمتر از ۰/۳ حذف و در نهایت ۷۱ گویه در هفت- عامل غرور فرهنگی و ادبی (۱۲ گویه)، غرور ناشی از تاریخ و تمدن (۸ گویه)، غرور نظامی (۱۴ گویه)، غرور سیاسی (۱۰ گویه)، غرور علمی (۸ گویه)، غرور اقتصادی (۵ گویه) غرور ورزشی (۱۴ گویه)، طبقه‌بندی شد. از تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار لیزرل^۲ برای تعیین روایی سازه پرسشنامه، استفاده شد.

یافته‌ها

جدول ۱، اولین فروضه تحلیل عاملی، یعنی شاخص KMO است که برای تعیین کفایت نمونه‌گیری استفاده می‌شود. با توجه به مقدار KMO یعنی ۰/۹۳ نمونه از کفایت لازم برخوردار بود. همچنین مقدار کرویت بارتلت نیز در سطح معناداری ۰/۰۰۱ است.

جدول ۱. نتایج کرویت بارتلت و کیسر -

می‌یر و اولکین

مقدار	پیش فرض
۰/۹۳۳	مقدار KMO
۱۶۲۷۹/۱۴۷	مقدار
	مجدور
	کای
۳۲۴۰	درجه
	آزادی
۰/۰۰۱	سطح
	معنی
	داری

جدول ۲، پایایی پرسشنامه غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش را با استفاده از شاخص ضریب آلفای کرونباخ^۳ نشان می‌دهد. آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه بین ۰/۷۳ تا ۰/۷۸ است. از طرفی، مقیاس کلی غرور ملی دارای ضریب اعتبار برابر با ۰/۷۹ است که نشان‌دهنده پایایی مناسب پرسشنامه است.

جامعه و عدم شناسایی کامل تعداد جامعه، از روش نمونه-گیری خوشه‌ای و بر مبنای توزیع جغرافیایی استفاده شد. از بین دانشگاه‌های دولتی پنج منطقه جغرافیایی یعنی شمال، جنوب، مرکز، شرق و غرب دانشگاه‌های استان‌های گیلان، کرمان، اصفهان، شهرکرد، مشهد، سمنان و کرمانشاه انتخاب شدند.

با توجه به اینکه نمونه‌های پژوهش در روش تحلیل عاملی اکتشافی^۱ (EFA) بر اساس تعداد متغیرهای اکتشافی حداقل دوبرابر و حداکثر ده برابر متغیرها تعیین می‌شوند (Klain, 2002). به همین دلیل با توجه به تعداد متغیرهای اکتشافی در تحقیق حاضر که ۸۱ گویه بود، در مجموع ۳۵۰ پرسشنامه توزیع و در نهایت ۳۲۵ پرسشنامه صحیح مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفت. به دلیل نبود پرسشنامه مرتبط با موضوع پژوهش، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. برای این منظور، پژوهشگران ضمن بررسی کتب دانشگاهی، نیز مقالات متعدد علمی و مصاحبه نیمه‌هدایت-شده با اساتید مدیریت ورزشی، جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی، ابتدا فهرستی از مهم‌ترین متغیرهای مرتبط با موضوع غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش تهیه، سپس ۸۱ گویه استخراج شد. تعداد پانزده نفر از متخصصان مدیریت ورزشی در مورد روایی صوری و محتوایی آن اظهار نظر کردند. پس از انجام اصلاحات، پرسشنامه هشتادویک-سوالی با مقیاس ۵ ارزشی لیکرت (از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) طی یک مطالعه راهنما از نمونه‌سی نفری تکمیل و پس از تجزیه و تحلیل آنها، پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب همبستگی آلفای کرونباخ ($\alpha=0/79$) برآورد شد. در نهایت پرسشنامه در دویخش مشخصات فردی و بخش اصلی سئوالات پرسشنامه (غرور ملی) بین نمونه‌های پژوهش توزیع شد. پرسشنامه‌ها در طی فصل پاییز و زمستان سال ۱۳۹۲ توزیع و جمع‌آوری شدند. برای شناسایی عوامل غرور ملی و روایی ساختاری ابزار تحقیق از روش تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش متعامد استفاده شد که در نهایت با تعیین مبنای ۰/۳ برای سئوالات، تعداد

2. Lisrel

1. Cronbach Alfa Coefficient

1. Exploratory Factor Analysis

هنجاریابی ابزار غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش

جدول ۳، قسمت اول مقدار واریانس تبیین شده در هر عامل (همراه با چرخش) است. بخش اول مربوط به مقادیر ویژه است و تعیین کننده عامل هایی است که مقادیر ویژه آنها بیشتر از یک است و در تحلیل باقی می ماند. عامل هایی که دارای مقدار ویژه کمتر از یک هستند، از تحلیل خارج می شوند. عوامل خارج شده از تحلیل، عواملی هستند که حضور آنها باعث تبیین بیشتر واریانس نخواهد شد. قسمت دوم با عنوان مجموع مربعات استخراج شده، مربوط به مقدار ویژه عوامل استخراجی بدون چرخش است و قسمت سوم که با عنوان مجموع مربعات چرخش یافته مربوط است به مقادیر ویژه استخراجی با چرخش است.

جدول ۲. پایایی عوامل اکتشافی

ردیف	عوامل	نمونه ها	تعداد سوالات	آلفای کرونباخ
۱	غرور فرهنگی و ادبی	۳۲۵	۱۲	۰/۷۸
۲	غرور نظامی	۳۲۵	۱۴	۰/۷۳
۳	غرور سیاسی	۳۲۵	۱۰	۰/۷۵
۴	غرور ورزشی	۳۲۵	۱۴	۰/۷۸
۵	غرور علمی	۳۲۵	۸	۰/۷۶
۶	غرور ناشی از تاریخ و تمدن	۳۲۵	۸	۰/۷۸
۷	غرور اقتصادی	۳۲۵	۵	۰/۷۸
	مجموع	۳۲۵	۷۱	۰/۷۹

جدول ۳. مقدار واریانس تبیین شده در هر عامل (همراه با چرخش)

عوامل	مقادیر ویژه اولیه			مجموع مربعات استخراج شده			مجموع مربعات چرخش یافته		
	مجموع	واریانس	واریانس تجمعی	مجموع	واریانس	واریانس تجمعی	مجموع	واریانس	واریانس تجمعی
غرور فرهنگ و ادب	۲۴/۱۲	۲۹/۷۸	۲۹/۷۸	۲۴/۱۲	۲۹/۷۸	۲۹/۷۸	۷/۰۸	۸/۷۵	۸/۷۵
غرور نظامی	۵/۲۸	۶/۵۲	۳۶/۳۰	۵/۲۸	۶/۵۲	۳۶/۳۰	۶/۳۲	۷/۸۱	۱۶/۵۶
غرور سیاسی	۳/۴۵	۴/۲۶	۴۰/۵۶	۳/۴۵	۴/۲۶	۴۰/۵۶	۶/۱۶	۷/۶۱	۲۴/۱۷
غرور ورزشی	۲/۳۳	۲/۸۷	۴۳/۴۴	۲/۳۳	۲/۸۷	۴۳/۴۴	۶/۳۲	۶/۱۴	۳۱/۷۶
غرور علمی	۲/۲۸	۲/۸۲	۴۶/۲۶	۲/۲۸	۲/۸۲	۴۶/۲۶	۵/۴۸	۶/۷۷	۳۸/۵۳
غرور تاریخ و تمدن	۲/۰۳	۲/۵۱	۴۸/۷۷	۲/۰۳	۲/۵۱	۴۸/۷۷	۵/۱۸	۶/۳۹	۴۴/۹۲
غرور اقتصادی	۱/۹۶	۲/۴۲	۵۱/۲۰	۱/۹۶	۲/۴۲	۵۱/۲۰	۵/۰۸	۶/۲۷	۵۱/۲۰

و ادبی (۱۲-۱)، غرور ناشی از تاریخ و تمدن (۲۰-۱۳)، غرور نظامی (۳۴-۲۱)، غرور سیاسی (۴۴-۳۵)، غرور علمی (۵۲-۴۵)، غرور اقتصادی (۵۷-۵۳) غرور ورزشی (۷۱-۵۸)، نشان می دهد.

جدول ۴، مقادیر میانگین، انحراف معیار، مقدار تی، بار عاملی یا همبستگی و میزان مجذور همبستگی مقیاس غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش را در هفت عامل غرور فرهنگی

جدول ۴. مقیاس غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش

ردیف	گویه ها	M	SD	T- value	R	R ²
۱	زبان فارسی شیرین ترین زبان دنیاست.	۲/۳۰	۱۲/۹۸	۸/۵۴	۰/۴۷	۰/۲۳
۲	ملت ایران باهوش تر و با استعدادتر از سایر ملت های دنیا هستند.	۲/۵۱	۱/۰۴	۹/۳۱	۰/۵۱	۰/۲۶
۳	مولانا، حافظ، سعدی، فردوسی، و امثال آنها از افتخارات ایران اند.	۱/۴۹	۰/۷۴	۷/۷۰	۰/۴۳	۰/۱۹
۴	از موقعیت های هنری و ادبی کشورم، احساس غرور دارم.	۱/۹۵	۱/۰۵	۱۲/۷۰	۰/۶۶	۰/۴۴
۵	از آداب و رسوم فرهنگی کشورم، احساس غرور دارم.	۲/۲۱	۰/۹۶	۱۴/۴۷	۰/۷۳	۰/۵۳
۶	از وجود تنوع قومیت های مختلف در کشور، احساس غرور دارم.	۲/۳۰	۱/۰۲	۱۰/۶۷	۰/۵۷	۰/۳۳
۷	در هر جای دنیا ایرانی بودنم، باعث غرورم است.	۲/۲۷	۱/۱۲	۱۵/۳۲	۰/۷۶	۰/۵۸
۸	هنر و معماری غنی ایرانی، باعث غرورم در سراسر دنیاست.	۱/۹۴	۰/۹۲	۱۴/۰۴	۰/۷۱	۰/۵۱

۰/۲۳	۰/۴۸	۸/۵۵	۱/۰۲	۲/۱۶	از موفقیت‌های سینمایی ایران در جشنواره‌های جهانی، احساس افتخار می‌کنم.	۹
۰/۴۱	۰/۶۴	۱۲/۳۰	۰/۹۱	۲/۰۴	از نمایش جشن‌ها و مراسم سنتی کشورم در رسانه‌های خارجی به خود می‌بالم.	۱۰
۰/۱۸	۰/۳۲	۳/۰۶	۲/۲۲	۲/۲۷	معماری کهن ایرانی در دنیا شهره‌ی خاص و عام است.	۱۱
۰/۳۳	۰/۵۸	۱۰/۷۶	۱/۰۲	۲/۱۲	از دریافت جایزه‌های ادبی در سطح بین‌المللی به‌دست هم‌وطنانم احساس غرور دارم.	۱۲
۰/۲۱	۰/۴۶	۸/۰۷	۰/۹۷	۱/۵۹	تاریخ مکتوب ۷۰۰۰ ساله ایران در زمینه تاریخ، فرهنگ، هنر سبب موقعیت منحصر به فردش در سطح جهان شده است.	۱۳
۰/۱۲	۰/۳۵	۵/۹۶	۱/۳۷	۱/۷۱	افرادی نظیر کوروش، ابن سینا و امیر کبیر در تاریخ ایران شخصیت‌های بزرگی بوده‌اند.	۱۴
۰/۳۵	۰/۵۹	۱۰/۹۵	۰/۹۰	۱/۶۹	آثار باستانی ایران از جمله تخت جمشید، بیستون بیان‌گر قدرت و ... و عظمت آن است.	۱۵
۰/۱۳	۰/۳۶	۶/۱۴	۱/۱۵	۲/۳۶	جوامع مختلف دنیا، احترام خاصی برای ملت ایران قای اند.	۱۶
۰/۲۷	۰/۵۲	۹/۳۳	۱/۱۷	۱/۸۶	همه دنیا به عظمت و قدمت فرهنگ و تمدن ایران اعتراف دارند.	۱۷
۰/۶۲	۰/۷۸	۱۵/۷۹	۰/۹۸	۱/۷۴	هیچ کس حق ندارد چشم طمع به سرزمین ایران داشته باشد.	۱۸
۰/۳۷	۰/۶۱	۱۱/۳۰	۱/۱۶	۲/۰۳	اجازه نمی‌دهم یک‌دست از خاک ایران جدا شود و به دست دیگران بیفتد.	۱۹
۰/۶۵	۰/۸۰	۱۶/۳۵	۱/۰۲	۱/۹۳	وقتی حوادث تاریخی تمدن ایرانی را می‌خوانم احساس غرور می‌کنم.	۲۰
۰/۳۱	۰/۵۵	۱۰/۰۹	۱/۲۰	۲/۱۵	به تمامیت ارضی کشورم افتخار می‌کنم.	۲۱
۰/۲۷	۰/۵۲	۹/۷۰	۱/۵۵	۲/۱۹	به توانمندی نیروهای نظامی کشورم می‌بالم.	۲۲
۰/۵۸	۰/۷۶	۱۵/۸۱	۱/۰۲	۲/۱۰	برای حفظ تمامیت ارضی کشور، از قدرت بازدارندگی حمایت می‌کنم.	۲۳
۰/۵۵	۰/۷۴	۱۵/۱۸	۱/۰۸	۲/۰۷	از اینکه ایران به عنوان قدرت منطقه است، احساس غرور می‌کنم.	۲۴
۰/۶۲	۰/۷۹	۱۶/۶۸	۱/۳۷	۲/۱۸	در صورتی که ایران مورد حمله قرارگیرد از آن دفاع می‌کنم.	۲۵
۰/۵۲	۰/۷۲	۱۴/۷۸	۱/۱۰	۲/۳۴	از نیروهای نظامی کشورم احساس غرور دارم.	۲۶
۰/۴۹	۰/۷۰	۱۴/۱۳	۱/۰۷	۲/۴۲	ملت‌ها و جوامع دیگر ایران را کشوری قدرتمند و توانا می‌دانند.	۲۷
۰/۳۷	۰/۶۱	۱۱/۷۲	۱/۵۴	۲/۴۶	قدرت بیشتر کشورم از نظر نظامی، امنیت بیشتر را تضمین می‌کند که باعث غرور است.	۲۸
۰/۵۲	۰/۷۲	۱۴/۶۶	۱/۰۸	۲/۲۱	پیشرفت‌های نظامی کشورم در سطح دنیا باعث غرورم است.	۲۹
۰/۵۲	۰/۷۲	۱۴/۷۲	۱/۰۹	۲/۲۶	کسب عناوین ورزشی به وسیله نظامیان کشورم باعث افتخار و غرورم است.	۳۰
۰/۶۰	۰/۷۷	۱۶/۲۳	۱/۱۲	۲/۳۴	از تأثیر نظامی کشورم بر جهان احساس عزت و افتخار می‌کنم.	۳۱
۰/۲۰	۰/۴۵	۸/۲۲	۲/۲	۲/۵۰	ارتش کشورم از قدرتمندترین ارتش‌های منطقه است.	۳۲
۰/۳۹	۰/۶۲	۱۲/۱۳	۱/۲۹	۲/۵۷	هیچ کشوری جرأت حمله نظامی به کشورم را ندارد.	۳۳
۰/۴۸	۰/۶۹	۱۳/۸۶	۱/۲۰	۲/۴۵	سربازان ارتش کشورم حاضرند جان خود را فدای کشور کنند.	۳۴
۰/۳۸	۰/۶۲	۱۱/۷۸	۱/۳۶	۲/۳۱	من ترجیح می‌دهم شهروند همین کشوری که هستم، باشم.	۳۵
۰/۳۸	۰/۶۲	۱۱/۹۳	۱/۲۳	۲/۸۵	مردم باید از کشورشان حمایت کنند، حتی اگر کشورشان در اشتباه باشد.	۳۶

۰/۶۰	۰/۷۸	۱۶/۱۷	۱/۳۱	۲/۹۲	کشور من، از تمام کشورهای دنیا بهتر است.	۳۷
۰/۵۷	۰/۷۶	۱۵/۶۱	۱/۲۹	۳/۰۷	از رفتار عادلانه و برابر کشورم، در برابر تمام گروه‌های اجتماعی احساس غرور دارم.	۳۸
۰/۵۰	۰/۷۱	۱۴/۲۵	۱/۳۰	۲/۸۶	اگر موقعیت مناسبی برای مهاجرت برابم فراهم شود، باز هم قادر به ترک کشور نیستم.	۳۹
۰/۶۶	۰/۸۱	۱۷/۳۶	۱/۱۷	۳/۰۸	جهان می‌توانست جای بهتری باشد، اگر مردم همه جای دنیا مثل مردم کشور من بودند.	۴۰
۰/۶۳	۰/۸۰	۱۶/۷۹	۱/۲۳	۲/۸۴	از عملکرد روش‌های دموکراتیک در کشورم احساس غرور و افتخار دارم.	۴۱
۰/۶۲	۰/۷۹	۱۶/۵۰	۱/۲۰	۲/۸۱	قدرت سیاسی کشورم به گونه‌ای است که در مذاکرات بین-المللی از قدرت چانه‌زنی بالایی برخوردار است.	۴۲
۰/۳۳	۰/۵۷	۱۰/۹۱	۱/۲۳	۲/۵۷	از اینکه با کشورهای قدرتمند دنیا مذاکره می‌کنیم احساس غرور می‌کنم.	۴۳
۰/۱۶	۰/۴۰	۷/۲۲	۱/۵۵	۲/۵۵	اکثر کشورهای دنیا به دنبال برقراری ارتباط مثبت و سازنده با ایران هستند.	۴۴
۰/۶۰	۰/۷۸	۱۶/۳۸	۱/۱۷	۲/۳۱	از موقعیت‌های علمی و تکنولوژیکی کشورم، احساس غرور دارم.	۴۵
۰/۷۲	۰/۸۵	۱۸/۶۰	۱/۰۹	۲/۲۹	از پیشرفت‌های فضایی کشورم، احساس غرور می‌کنم.	۴۶
۰/۷۰	۰/۸۴	۱۸/۳۵	۱/۱۱	۲/۱۳	از پیشرفت‌های علمی در زمینه پزشکی، احساس غرور می‌کنم.	۴۷
۰/۷۵	۰/۸۷	۱۹/۴۲	۱/۱۴	۲/۱۵	از پیشرفت‌های علمی در زمینه نانو تکنولوژی، احساس غرور می‌کنم.	۴۸
۰/۷۴	۰/۸۶	۱۹/۰۳	۱/۱۴	۲/۱۹	از پیشرفت‌های علمی در زمینه انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای، احساس غرور می‌کنم.	۴۹
۰/۶۲	۰/۸۷	۱۶/۵۹	۱/۱۲	۲/۰۸	مردم کشورم از موفقیت‌های دانشمندان غرور زیادی به دست می‌آورند.	۵۰
۰/۱۸	۰/۴۳	۷/۷۸	۱/۶۸	۲/۲۱	از افتخار آفرینی هم‌وطنانم در المپیادهای علمی احساس غرور می‌کنم.	۵۱
۰/۲۴	۰/۴۹	۹/۱۴	۱/۲۹	۲/۸۲	پیشرفت‌های علمی کشورم، برجسته‌تر از سایر کشورهاست.	۵۲
۰/۱۷	۰/۴۱	۷/۲۵	۲/۶۱	۳/۳۷	از نظام اقتصادی کشورم، احساس غرور دارم.	۵۳
۰/۱۷	۰/۴۱	۷/۲۴	۱/۲۴	۲/۵۳	از وجود منابع وسیع نفت و گاز و سایر منابع طبیعی در کشور احساس غرور می‌کنم.	۵۴
۰/۴۶	۰/۶۸	۱۳/۰۶	۱/۳۵	۳/۲۹	به واحد پولی کشورم می‌بالم.	۵۵
۰/۴۴	۰/۶۶	۱۲/۶۷	۱/۲۶	۳/۱۴	اکثر کشورهای دنیا خواهان سرمایه‌گذاری در کشورم هستند.	۵۶
۰/۵۵	۰/۷۴	۱۴/۸۶	۱/۳۷	۳/۳۴	از وضعیت اقتصادی مردم کشورم احساس رضایت و غرور می‌کنم.	۵۷
۰/۳۱	۰/۵۶	۱۰/۲۸	۱/۲۳	۲/۴۰	از برگزاری رویدادهای ورزشی در کشورم، احساس غرور می‌کنم.	۵۸
۰/۵۰	۰/۷۱	۱۳/۸۶	۱/۰۷	۲/۱۶	از موفقیت‌های ورزشی ورزشکاران کشورم، حس غرور می‌کنم.	۵۹
۰/۴۱	۰/۶۴	۱۲/۱۹	۱/۰۱	۲/۵۱	افراد مسن از موفقیت‌های ورزشی، غرور بیشتری دارند.	۶۰
۰/۲۰	۰/۴۴	۷/۹۱	۱/۱۱	۲/۵۲	مردان بیشتر از زنان، احساس غرور و افتخار نسبت به ورزش دارند.	۶۱
۰/۴۶	۰/۶۸	۱۳/۱۴	۱/۱۰	۲/۲۵	رده‌بندی مدال‌ها در بازی‌های جهانی و المپیک، باعث غرور	۶۲

					من می‌شود.	
۰/۳۲	۰/۵۷	۱۰/۴۵	۱/۰۴	۲/۳۴	افراد علاقه‌مند به ورزش حرفه‌ای، غرور بیشتری دارند.	۶۳
۰/۲۹	۰/۵۴	۹/۹۲	۱/۰۷	۲/۳۱	مردم کشورم به فوتبال غرور بیشتری، نسبت به سایر رشته‌ها دارند.	۶۴
۰/۳۶	۰/۶۰	۱۱/۲۷	۱/۰۱	۱/۹۲	شنیدن سرود ملی و اهتزاز پرچم ایران در بازی‌های جهانی و المپیک، باعث غرور و افتخار در من می‌شود.	۶۵
۰/۱۲	۰/۳۵	۶/۱۳	۱/۰۶	۲/۴۱	افراد با تحصیلات بالا غرور و افتخار بیشتری نسبت به ورزش قهرمانی دارند.	۶۶
۰/۱۳	۰/۳۶	۶/۲۷	۱/۱۰	۲/۶۲	داشتن زمینه مهاجرت، حس غرور ملی را تضعیف می‌کند.	۶۷
۰/۳۲	۰/۵۷	۱۰/۴۹	۱/۰۴	۱/۹۹	صعود تیم ملی فوتبال کشور به جام جهانی باعث غرور در من می‌شود.	۶۸
۰/۲۴	۰/۴۹	۸/۹۱	۰/۹۳	۱/۸۲	موفقیت تیم ملی در والیبال، بسکتبال و سایر رشته‌ها باعث تحریک غرور من می‌شود.	۶۰
۰/۴۱	۰/۶۴	۱۲/۲۲	۰/۹۳	۱/۹۰	عضویت هم‌وطنانم در مجامع بین‌المللی ورزشی باعث افتخار است.	۷۰
۰/۳۴	۰/۵۸	۸/۲۲	۰/۸۳	۱/۸۰	شرکت ورزشکاران کشورم در مسابقات معتبر جهانی باعث غرور و افتخار من است.	۷۱

شاخص RMSEA نیز ۰/۸ بود که چون کمتر از ۰/۰۱ بود، نسبتاً مناسب است. سایر شاخص‌ها یعنی CFI، NNFI، NFI، AGFI، GFI همگی بالاتر از ۰/۹ است که مناسب بودن ابعاد مدل غرور ملی را تأیید می‌کنند.

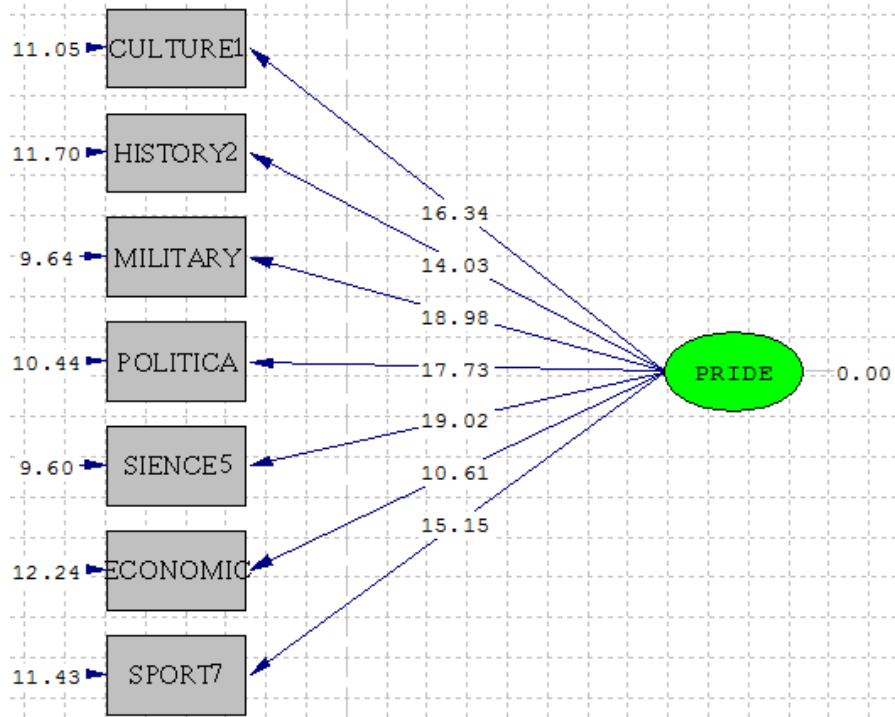
نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد که مجذور خی برابر با ۲۰/۱۲ و درجه آزادی ۸۴۱ و سطح معناداری ۰/۰۰۱ است. شاخص‌های نیکویی برازش یعنی (GFI) است که نشان دهنده برازش قابل قبول است.

جدول ۵. شاخص‌های برازش غرور ملی و ابعاد آن

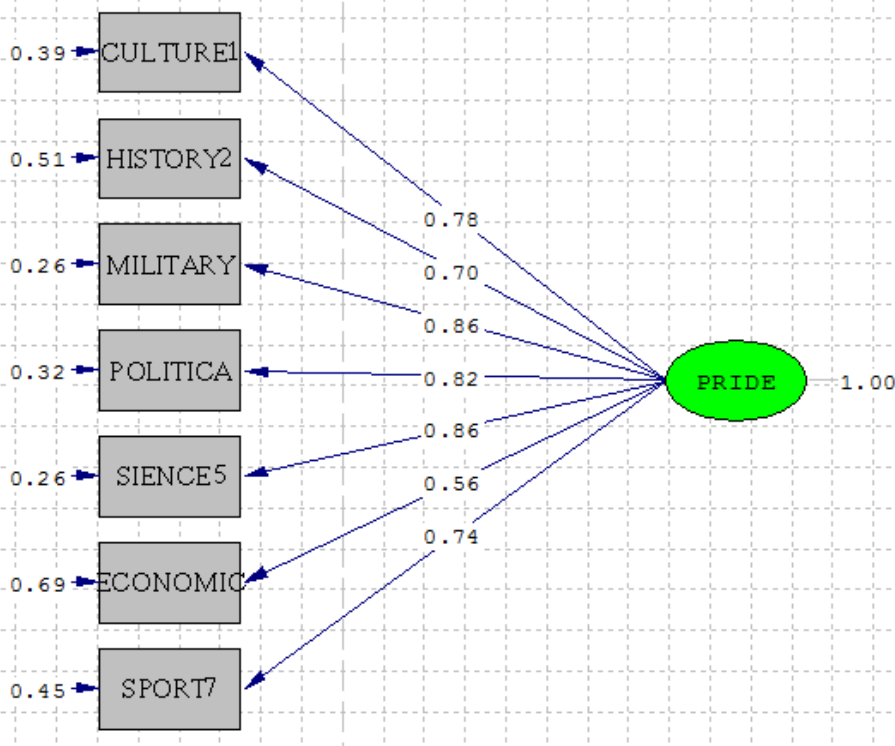
RMSEA	AGFI	GFI	NFI	NNFI	CFI	P	df	χ^2	
۰/۸	۰/۹۲	۰/۹۸	۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۰۰۱	۸۴۱	۲۰/۱۲	میزان

همچنین غرور اقتصادی حداقل تأثیر را در غرور ملی دارد و غرور ورزشی نیز جایگاه چهارم را در تأثیرگذاری بر غرور ملی از دیدگاه پاسخ‌دهندگان دارد. شکل‌های ۱ و ۲ مدل تأییدی پرسشنامه غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش را در حالت ارزش تی و بار عاملی نشان داده است.

به منظور تأیید عامل‌های مستخرج از پرسشنامه و بررسی روایی سازه، از مدل تحلیل عاملی تأییدی با استفاده از نرم‌افزار لیزرل استفاده شد. با اجرای مدل تأییدی پرسشنامه پژوهش مشخص شد که تمامی عامل‌های مستخرج، دارای روایی بالایی هستند و علاوه بر این، باید گزارش کرد که بهترین انعکاس‌کننده‌های غرور ملی، غرور نظامی و غرور علمی بالاترین تأثیر هستند.

شکل ۱. مدل تأییدی پرسشنامه در حالت ارزش تی یا سطح معناداری

شکل ۲. مدل تأییدی پرسشنامه در حالت بار عاملی یا میزان اثر

بحث و نتیجه گیری

و لزوم بازآموزی و شناسایی و تبلیغ ارزش‌های فرهنگی و ملی و ادبی کشور می‌تواند در راستای تقویت غرور ملی در این ابعاد کمک‌کننده باشد.

عامل دوم، «غرور ناشی از تاریخ و تمدن» بود که بر پیشینه تاریخی کشور تمرکز دارد و بر جنبه‌های باستانی و ملی‌گرایی تأکید دارد. گویه‌های ۱۳ تا ۲۰ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند. سوالاتی مانند، افرادی نظیر «کوروش، ابن سینا و امیر کبیر در تاریخ ایران شخصیت‌های بزرگی بودند.» و «همه دنیا به عظمت و قدمت فرهنگ و تمدن ایران اعتراف دارند.» از سوالات این بُعد است. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها، از دیدگاه پاسخ‌دهندگان این عامل در اولویت سوم قرار می‌گیرد. این یافته با نتایج دوپونا و کواکلی (۲۰۱۰) و چانگ و چو (۲۰۰۸) که احساس غرور ملی بیشتری در موفقیت‌های ورزشی، تاریخ، علم و فن‌آوری نسبت به سیاست و سیستم‌های رفاه اجتماعی را گزارش کرده بودند، هم‌سو است. باید گفت که غرور ملی ناشی از داشتن تاریخ و تمدن ویژگی بارز همه کشورهای است؛ اما برخی کشورها نسبت به سایر کشورهای دیگر در جهان دارای قدمت بیشتری هستند. از جمله این کشورها، ایران است که دارای تمدن باستانی و نمادهای تاریخی فراوانی مانند تخت جمشید و کتیبه‌های بیستون و مانند اینها است که موجب فخر و غرور جامعه ایرانی است و به همین دلیل توجه به غنای تاریخی می‌تواند عامل مهمی در تعاملات بین‌المللی و تقویت غرور ملی در کشور شود.

عامل سوم، «غرور نظامی» بود که بر قدرت و توان دفاعی و بازدارندگی کشورها تأکید دارد. گویه‌های ۲۱ تا ۳۴ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند. سوالاتی مانند، «از تأثیر نظامی کشورم بر جهان احساس عزت و افتخار می‌کنم.» و «قدرت بیشتر کشورم از نظر نظامی، امنیت بیشتر را تضمین می‌کند که باعث غرور است.»، از سوالات این بُعد است. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها، این عامل از دیدگاه پاسخ‌دهندگان در اولویت اول، قرار می‌گیرد. البته در پژوهش‌های مختلف گزارش شده، تأکید کمتری بر غرور نظامی نسبت به سایر ابعاد شده است. شاید دلیل این تأکید

برای بررسی غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش به ابزاری نیاز است که دارای روایی و پایایی باشد. از طرف دیگر، محیط‌های متفاوت و فرهنگ‌های مختلف به ابزارهای متفاوتی نیاز دارند. بنابراین، هدف پژوهش حاضر هنجاریابی پرسشنامه غرور ملی با تمرکز بر ورزش بود. در این پژوهش، بعد از طراحی سؤالات از دیدگاه اساتید تربیت بدنی و جامعه‌شناسی، تحلیل عاملی اکتشافی انجام شد و در نهایت از هشتادویک سؤال طراحی شده، ده سؤال با بار عاملی کمتر از ۰/۳ که دارای همبستگی کمتر با عامل‌ها بودند، حذف شدند و هفتادویک سؤال باقی‌مانده در هفت عامل غرور ناشی از فرهنگ و ادب، غرور نظامی، غرور سیاسی، غرور ورزشی، غرور علمی، غرور ناشی از فرهنگ و تمدن و غرور اقتصادی قرار گرفتند که زیرساخت‌های پرسشنامه را تشکیل دادند.

عامل اول، «غرور ناشی از فرهنگ و ادب بود» که بر پیشینه ادبی و فرهنگی ایران که دارای غنای فرهنگی است، تأکید دارد. گویه‌های ۱ تا ۱۲ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند. سوالاتی از قبیل «مولانا، حافظ، سعدی، فردوسی، و امثال آنان از افتخارات ایران هستند.» و «هنر و معماری غنی ایرانی، باعث غرورم در سراسر دنیا است.»، از سوالات این بُعد است. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها، این عامل از دیدگاه پاسخ‌دهندگان در اولویت ششم، قرار گرفت. این یافته با نتایج پژوهش‌های ایوانز و کلی (۲۰۰۲) و تاپیک و کواکلی (۲۰۱۰) که گزارش کردند مردم در سراسر جهان از توسعه اقتصادی، هنر و ادبیات، و ورزش احساس غرور ملی دارند، هم‌سو است. از طرفی، غرور در اقتصاد بیشترین تنوع، و غرور در علم نیز تا حد زیادی دارای تنوع در میان ملت‌ها است. در حالی که غرور در هنر و ادبیات کمتر است که با نتایج پژوهش حاضر که برای غرور ناشی از فرهنگ و ادب اولویت کمتری قایل شدند، هم‌سو است. در این خصوص باید بیان کرد که در دوران معاصر و با توجه به پیشرفت‌های علمی و فناوری، توجه کمتری به جلوه‌های فرهنگی و ادبی در کشور انجام می‌شود. البته نوع جهت‌گیری‌های فرهنگی کشور در گذشته نیز ممکن است در ایجاد این وضعیت بی-تأثیر نباشد. به هر حال، تقویت نمادهای ادبی و فرهنگی جامعه

و سیاسی شاید تأکیدی بر وضعیت و موقعیت سیاسی ایران در سال‌های اخیر و تنگناهای و فشارهای تحریمی از جانب قدرت‌های جهان و نوع ایستادگی و مقاومت ایران و از طرفی سیاست خارجی منطقی و اصولی سازنده همراه با تکریم را در وضعیت کنونی، به دنبال دارد. بنابراین، اولویت دوم این عامل نیز تمرکز بر وضعیت حساس سیاسی کشور و روی کارآمدن دولتی منطقی و پیامدهای مثبت هرگونه تعامل بین‌المللی سازنده است که می‌تواند تأثیرات بهتری را در زندگی مردم و تقویت حس غرور ملی ایجاد کند.

عامل پنجم، «غرور علمی» بود که بر پیشرفت و توسعه علمی در حوزه‌های مختلف تمرکز داشت. گویه‌های ۴۵ تا ۵۲ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند. سوالاتی مانند، «از پیشرفت‌های علمی در زمینه انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای احساس غرور می‌کنم»، «از پیشرفت‌های علمی در زمینه پزشکی و نانو تکنولوژی احساس غرور می‌کنم»، از سؤالات این بُعد است. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها، از دیدگاه پاسخ‌دهندگان این عامل در اولویت چهارم قرار گرفت. این یافته با نتایج ایوانز و کلی (۲۰۰۲) و چانگ و چو (۲۰۰۸) که غرور ناشی از موفقیت علمی را یکی از ابعاد مهم غرور ملی گزارش کردند، همسو است. در تحلیل این عامل باید بیان شود که موفقیت‌های علمی در هر جامعه‌ای مرهون تلاش دانشمندان و پژوهشگران آن حوزه است. مثلاً در کشور پیشرفت‌های پزشکی، نانو تکنولوژی، انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای و کسب رتبه‌های شایسته به اذعان مراکز مطالعاتی و پایگاه‌های استنادی دنیا، نشان از حرکت و روند روبه رشد علمی را دارد که عاملی برای تقویت حس خودباوری و غرور ملی در جامعه شده است.

عامل ششم، «غرور اقتصادی» بود که بر وضعیت اقتصادی و منابع آن در کشور، تأکید داشت. گویه‌های ۵۳ تا ۵۷ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند. سوالاتی مانند، «از وجود منابع وسیع نفت و گاز و سایر منابع طبیعی در کشور احساس غرور می‌کنم» و «اکثر کشورهای دنیا خواهان سرمایه‌گذاری در کشور هستند»، از سؤالات این بُعد بودند. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها، از دیدگاه پاسخ‌دهندگان این عامل در اولویت آخر قرار گرفت. این یافته با نتایج ایوانز و

کمتز در پژوهش‌های خارجی در مقایسه با این پژوهش، وضعیت راه‌بردی کشور و موقعیت منطقه‌ای ایران در مقایسه با سایر کشورهای جهان باشد که با توجه به تهدیدهای منطقه‌ای و جهانی و فشارهای سیاسی و تحریم‌های ناجوانمردانه علیه کشور، تقویت نظامی و اهمیت آن برای کشور در راستای تقویت قدرت بازدارندگی و پیوند آن با امنیت جامعه، باعث شده است که پیشرفت‌های نظامی اولویت مهم غرور ملی از دیدگاه پاسخ‌دهندگان باشد. در این باره، همگام با پیشرفت‌های علمی و خودکفایی کشور در ساخت تجهیزات بازدارنده نظامی، این عامل می‌تواند تضمینی برای حیات جامعه و برقراری امنیت در منطقه‌ای باشد که همواره از سوی جبهه استکبار با تهدیدات و حملات اشغال‌گرایانه نظامی همراه بوده است.

عامل چهارم، «غرور سیاسی» بود که بر ابعاد جنبه‌های مختلف سیاسی و سیاست خارجی کشور، تأکید داشت. گویه‌های ۳۵ تا ۴۴ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداختند. سوالاتی مانند، «از اینکه با کشورهای قدرتمند دنیا مذاکره می‌کنیم احساس غرور می‌کنم» و «اگر موقعیت مناسبی برای مهاجرت فراهم شود، باز هم قادر به ترک کشور نیستم»، از سؤالات این بُعد است. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها، از دیدگاه پاسخ‌دهندگان این عامل در اولویت دوم، قرار گرفت. این یافته با پژوهش دوپونا و کواکلی (۲۰۱۰) که به بررسی ارتباط بین ورزش و هویت ملی در اسلونی پرداختند و یکی از هفت عامل موثر بر ارتباط بین غرور ملی و ورزش را ساختار سیاسی روابط قدرت در سازمان‌های ورزشی گزارش کردند، هم‌سو و در مغایرت با یافته چانگ و چو (۲۰۰۸) که در پژوهش خود درباره غرور ملی در کره جنوبی نشان دادند که مردم کره جنوبی احساس غرور ملی بیشتری در موفقیت‌های ورزشی، تاریخ، علم و فن-آوری نسبت به سیاست و سیستم‌های رفاه اجتماعی دارند، هست. در توجه این مغایرت باید جایگاه بین‌المللی دو کشور ایران و کره جنوبی، موقعیت سیاسی و راهبردی و فشارهای سیاسی بین‌المللی وارده بر ایران در مقایسه با سایر کشورها و موقعیت فرهنگی و اجتماعی دو کشور را بیان کرد. در تحلیل این بخش باید گفت که اهمیت پاسخ‌دهندگان بر غرور نظامی

احساس غرور ملی محسوب کردند. در این راستا، باید بیان شود که موفقیت‌های ورزشی در کشور همواره منبع مهمی برای تحریک حس غرور ملی در جامعه ایرانی شده است. مثلاً، موفقیت‌های اخیر کشور در صعود به جام جهانی، موفقیت‌های والیبال کشور در عرصه جهانی و کسب مدال‌های مختلف در بازی‌های المپیک موجب آمدن مردم به خیابان‌ها و پرداختن به شادی و ایجاد سرمایه اجتماعی عظیمی در جامعه شد. به عبارتی، هیچ‌رویدادی در جهان شاید به اندازه ورزش نتواند موجب ایجاد و تقویت غرور ملی، انسجام ملی و تقویت هویت ملی گردد و تجربه‌های گذشته در موفقیت‌های ورزشی کشور در سطح بین‌المللی تأییدی بر این ادعا است. اگرچه در این پژوهش غرور ناشی از ورزش در رتبه پنجم قرار گرفت؛ اما این احتمال و پیش فرض وجود دارد که در پژوهشی با حضور همه افراد و اقشار جامعه این اولویت تغییر محسوسی داشته باشد. چراکه ورزش و به‌ویژه ورزش قهرمانی، عاملی بسیار مهم در تقویت و ایجاد غرور ملی می‌باشد. در این بخش، سؤالاتی از قبیل «مردان بیشتر از زنان، احساس غرور و افتخار نسبت به ورزش دارند»، «افراد مسن از موفقیت‌های ورزشی، غرور بیشتری دارند»، «داشتن زمینه مهاجرت، حس غرور ملی را تضعیف می‌کند»، جزو عوامل غرور ورزشی ملی بودند که ساختار این سؤالات مقداری چالش‌برانگیز است. در توجیه این سؤالات باید گفت که اگرچه زنان در ورزش حضوری موفق دارند؛ اما در مقام مقایسه حضور مردان در ورزش و موفقیت‌های ورزشی در کشور ما پررنگ‌تر است و حس شادی و همراهی با موفقیت‌های ملی و بین‌المللی ورزشی در آنها نمود بیشتری دارد. از طرفی، گویه مربوط به افراد مسن احساس غرور بیشتری نسبت به جوانان دارند را این گونه می‌توان توجیه کرد که در نسل جوان شاید هنوز هویت ملی به شکل کلی شکل نگرفته باشد. هرچند حس غرور ملی در جوانان پس از موفقیت‌های ورزشی انکارناپذیر است؛ اما پایداری و دوام آن در افراد مسن نسبت به جوانان بیشتر است و ممکن است میزان غرور ملی در جوانان پس از شکست‌های ورزشی، کم‌رنگ‌تر شود. در این خصوص، آبرامسون و اینگلهارت (۱۹۹۲) اشاره کردند که افراد مسن، دارای احساس غرور و افتخار بیشتری نسبت به افراد جوان هستند. همچنین، نتایج چانگ و چو (۲۰۰۸) حاکی از آن بود که مردم کره

کلی (۲۰۰۲) که بیان داشت مردم در سراسر جهان از توسعه اقتصادی، هنر و ادبیات، و ورزش احساس غرور ملی دارند، هم‌سو است. در تحلیل این یافته باید بیان کرد که غرور ناشی از پیشرفت‌های اقتصادی و تأثیرگذاری بر اقتصاد جهانی منبع مهمی برای غرور ملی اغلب کشورهاست. از طرفی، در این پژوهش از دیدگاه پاسخ‌دهندگان این عامل در اولویت آخر قرار داشت. شاید جای تعجب زیادی ندارد که این عامل در رتبه آخر قرار گیرد. چراکه وضعیت اقتصادی جامعه در سال‌های اخیر و فشارهای اقتصادی وارد بر جامعه که متأثر از تحولات بین‌المللی و تحریم‌های سنگین قدرت‌های جهانی علیه کشور و سوء مدیریت کشور در سال‌های اخیر بوده است، که موجب کاهش میزان حس غرور و پذیرش واقعیت عدم رفاه کلی در جامعه با وجود منابع غنی انرژی و معادن و غیره است. بنابراین، رفاه اقتصادی عاملی مهم در تقویت و بهبود غرور ملی در جامعه می‌تواند باشد.

عامل هفتم، «غرور ناشی از ورزش» بود که بر ابعاد مختلف حوزه ورزش و موفقیت‌های ورزشی در سطح بین‌المللی، تأکید داشت که تمرکز پژوهش حاضر بر این بعد بود. گویه‌های ۵۸ تا ۷۱ پرسشنامه به سنجش این عامل پرداخت. سؤالاتی مانند، «شنیدن سرود ملی و اهتزاز پرچم ایران در بازی‌های جهانی و المپیک، باعث غرور و افتخار من می‌شود»، «رده‌بندی مدال‌ها در بازی‌های جهانی و المپیک باعث غرور من می‌شود»، و «از موفقیت‌های ورزشی ورزشکاران کشورم، حس غرور می‌کنم»، از سؤالات این بُعد است. به لحاظ اولویت‌بندی بر مبنای میانگین عامل‌ها از دیدگاه پاسخ‌دهندگان، این عامل در اولویت پنجم قرار گرفت. این نتیجه با یافته‌های پائولوسکی و همکاران (۲۰۱۳)، دوپونا و کواکلی (۲۰۱۰)، چانگ و چو (۲۰۰۸)، دوپونا و کواکلی (۲۰۱۰) که همگی بر نقش مهم ورزش و به ویژه موفقیت بین‌المللی ورزشکاران در رویدادهای المپیک، جام جهانی و غیره در تحریک حس غرور ملی و تقویت هویت و انسجام ملی، تأکید داشتند، هم‌سو است. مثلاً، موور (۲۰۱۲) در پژوهش بین‌المللی از طریق خبرگزاری بی بی سی نشان داد که اکثر ساکنان هژده‌شور از بین بیست کشور مورد مطالعه، عملکرد قهرمانان ورزشی ملی را در بازی‌های المپیک موجب تقویت

در جمع‌بندی پایانی باید گفت که سازه هفت‌عاملی غرور ملی با تأکید بر جایگاه ورزش، نشان‌دهنده دسته‌بندی مناسبی از ابعاد مختلف غرور ملی این سازه است. هرچند ممکن است همه جوانب غرور ملی در یک کشور را شناسایی نکرده باشد؛ ولی به توسعه ادبیات غرور ملی کمک کرده است. از طرفی، فقدان تحقیقات کافی در زمینه مسایل کلان جامعه‌شناختی ورزش لزوم بررسی این سازه را در ابعاد دیگر و در حوزه‌های مختلف ورزش ضروری می‌سازد. پیشنهاد می‌شود با استفاده از این پرسشنامه به بررسی جایگاه غرور ملی در بین سایر ابعاد آن از دیدگاه افراد متفاوت جامعه و ذی‌نفعان مختلف ورزش پرداخته شود.

جنوبی که جوان‌تر، تحصیلات بهتر و یا دارای درآمد بالاتر بودند، تمایل کمتری به افتخار به کشور، احساسات برتری ملی یا وفاداری به ملت خود داشتند. گویه «داشتن زمینه مهاجرت موجب تضعیف حس غرور ملی می‌شود»، این توجیه را می‌توان داشت که افرادی که قصد مهاجرت دارند، احتمالاً تعلق خاطر یا حس غرور کمتری را نسبت به افرادی که با وجود موقعیت لازم برای مهاجرت، کشور خود را ترک نخواهند کرد و یا افراد ساکن در کشور، خواهند داشت. اگرچه، هستند افرادی که با وجود زندگی در سایر کشورها، هنوز هم دارای عرق ملی هستند و ورزشکاران و تیم‌های ورزشی را در رویدادهای بین‌المللی با تشویق و حمایت‌های خود همراهی می‌کنند.

منابع

- اتحادی، الهام، پاکدامن، شهلا، صالح صدق‌پور، بهرام (۱۳۹۲). «بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی و هنجاریابی پرسشنامه فرایند هویت من»، نشریه علوم رفتاری، شماره ۲۳، ۴۲-۲۷.
- احمدی، سیروس (۱۳۸۶). «بررسی آثار نتایج تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی ۲۰۰۶ بر هویت ملی شهروندان (مطالعه موردی شهر یاسوج)»، فصلنامه المپیک، ۱۵ (۱): ۹۵-۸۶.
- غفوری، فرزاد، قاسمی، حمید، خلیلی، علی اصغر (۱۳۹۰). «اندازه‌گیری ملی‌گرایی به‌عنوان انگیزه هواداران تیم ملی فوتبال ایران»، ششمین همایش ملی دانشجویان تربیت‌بدنی و علوم ورزشی ایران، ۲۴-۲۵ آذر، تهران.
- کلاین پل (۱۳۸۱). راهنمای آسان تحلیل عاملی، مترجمان، سیدجلال صدرالسادات و اصغر مینایی، تهران، سمت.
- مظاهری، محمدعلی، میناکاری، محمود، صادقی، منصوره‌سادات (۱۳۸۷). «مقایسه غرور ملی در ایرانیان مقیم کانادا، مقاضی مهاجرت به کانادا و ساکن تهران». مجله روانشناسی، ۱۲ (۲): ۴۹-۲۳.
- ملکوئیان، مصطفی (۱۳۸۸). «ورزش و سیاست». فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۳۹ (۲): ۳۰۱-۳۱۶.
- هاشمیان‌فر، علی، جلالی، مینا، هاشمی، ضیاء (۱۳۹۰). «تأملی بر چیستی غرور ملی و برخی عوامل مؤثر بر مطالعه موردی شهر اصفهان»، دانشنامه علوم اجتماعی، ۳ (۱): ۴۹-۲۳.
- Chung K., Choe H. (2008). South Korean national pride :determinants, changes ,and suggestions, Asian perspective, 32(1): 99-127.
- DeBosscherV.,DeKnopP.,vanBottenburgM.,ShibliS.,&Bingham(2009).Explaininginternationalsportingsuccess:Aninternationalcomparison of elite sport systems and policies in six countries. Sport Management Review, 12 (3). 113-136.
- Doupona M., Coakley J. (2010).Complicating the Relationship between Sport and National Identity: The Case of Post-Socialist Slovenia, Sociology of Sport Journal (27) 4: 371 – 389.
- Evans M D., Kelley J. (2003). National Pride in the Developed World. International Journal of Public Opinion Research, 14 (3): 235-246.
- Evans M., Kelly J. (2002). National pride in the developed world: Survey data from 24 Nations. International Journal of Public Opinion Research, 14(3): 303-338.
- Hallmann, K., Breuer,C., Ku` hnreich, B. (2013). Happiness, pride and elite sporting success: What population segments gain most from national athletic achievements? Sport Management Review, 16(2): 226-235.
- Evans M., Kelly J. (2002). National pride in the developed world: Survey data from 24 Nations. International Journal of Public Opinion Research, 14(3): 303-338.

- Hallmann, K., Breuer, C., Ku" hnreich, B. (2013). Happiness, pride and elite sporting success: What population segments gain most from national athletic achievements? *Sport Management Review*, 16(2): 226–235.
- Kavetsos G., Szymanski (2010). National well-being and international sports events. *Journal of Economic Psychology*, 31(2): 158–171.
- Kline, R. B. (2010). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Mower J. (2012). London 2012: Olympic success is key to national pride. *BBC News World*, 1. January, Available at: <http://www.bbc.co.uk/news/world-16245075>.
- Pawlowski T., Downward P., Rasciute S. (2013). Does national pride from international sporting success contribute to well-being? An international investigation. *Sport Management Review*, 17(3): 227–238.
- Schatz, Robert T. & Ervin Staub. (1999). "On the varieties of national attachment: Blind versus constructive patriotism, *Political psychology*, 20, 1: 243-252.
- Smith T W., Kim S. (2006). National Pride in Comparative Perspective, *International Journal of Public Opinion Research*, 18 (2): 127-136.
- Smith, T W., Jarkko, L. (1998). *National Pride: A Cross-National Analysis*. Cross-national Report No. 19. Chicago: NORC.
- Smith, A., Westerbeek, H. (2007). Sport as a Vehicle for Deploying Corporate Social Responsibility. *JCC* 25 spring.
- Topič MD., Coakley J. (2010). Complicating the relationship between sport and national identity: The case of post-socialist Slovenia. *Sociology of Sport Journal*, 27(4): 371–389.
- Viroli, Maurizio. (1995). *For love of country: An essay on patriotism and nationalism*, Oxford university press.